

Jaume Medina

En el meu treball sobre el Bimil·lenari de Virgili, que es publicà en aquesta mateixa Revista¹, donava notícia² de la possibilitat que existís una traducció de l'Ègloga IV, elaborada per Carles Riba expressament per a aquella escaïença: el caràcter d'arcaïques que el poeta català havia donat a les seves primeres versions de l'any 1911, així m'ho feia suposar. Ara, per un sortós atzar, he trobat a l'Arxiu Riba, en uns papers solts, la traducció que suposo pensada per al Bimil·lenari de l'any 1930, i que és continguda en cinc quartilles numerades, escrites a màquina, sense indicació de data. Fa l'efecte que el treball ha consistit, en bona part, a posar al dia la primitiva versió de l'any 1911.

No em sé estar, tanmateix, d'oferir un altre cop, abans que el lector recorri els versos traduïts, les afirmacions de Riba entorn d'aquesta Bucòlica davant el públic que omplia el Paraninf de la Universitat de Barcelona:

«[Carles Riba] manifestà —diu el periodista de *La Veu de Catalunya*, el 16 de desembre de 1930— que si ha triat la Bucòlica IV és perquè en ella s'hi troba amb més intensitat l'esperit de la poesia pura. Diríeu que en aquesta Bucòlica, la paraula és més paraula, i l'única cosa que lamento és que la traducció no haurà conservat tot el que jo voldria.

»Finalment afirmà que en aquesta època de renovació, la Bucòlica de Virgili ens posa davant els ulls un instant de naixença».

¹ J. MEDINA, *Virgili en la literatura catalana*. Faventia 1/1, 1979, pp. 47-61.

² *Ibid.*, p. 49, nota 4.

Fos o no circumstancial la reelaboració de l'Ègloga en vistes a les festes en honor de Virgili, la còpia del que Riba llegí ha restat sense cap altra indicació entre els seus papers. Em plau, doncs, de donar les gràcies al Dr. Oriol Casasses i a la seva muller, Eulàlia Riba, per la generositat amb què m'han ofert el text a publicar.

POL·LIÓ

Muses de Sicília, elevem un poc la tonada:
no a tothom són plaents els humils ramarits i els arbustos.
Si cantem el bosc, que el bosc sigui digne d'un cònsol.
Ja s'acosta l'edat darrera dels versos de Cumes;
íntegrament recomença un ordre magne de segles.
Ja retorna la Verge, retorna el regne saturni:
una gènera nova de dalt del cel ja davalla.
Sies només al nadó amb el qual la centúria ferrissa
finirà i per tot l'univers brillarà la daurada,
casta Lucina, propícia: el teu Apol·lo ja regna.
Sent tu cònsol és quan vindrà l'edat gloriosa
i emprendran, Pol·lió, llur cursa els mesos magnífics,
tu governant. Si en resten alguns, els vestigis del nostre
crim esborrats lliuraran el món de perpètua pau.
Ell la vida rebrà dels déus, i amb els déus ha de veure
entremesclats els herois, i entre ells el veuran aparèixer
i regir l'univers en pau amb el seny del seu pare.

Quant a tu, oh infant, per primera ofrena la terra
sense conreu vessarà les eures errants amb el bàcar
i amb l'acant rioler mesclades les colocàsies.
Elles mateixes, les cabres vindran a la pleta amb mamelles
plenes de llet; ni l'enorme lleó temeran les ramades.
El teu bressol mateix s'ornarà de flors oloroses.
I morirà el serpent, i l'herba fal·laç de metzina
morirà: pertot naixerà el gingebre d'Assíria.

Quan les lloances, però, dels herois i les fetes del pare
començaràs a llegir i què és la virtut a conèixer,
el camp es daurarà lentament de tendres espigues,
el raïm vermellós penjarà dels arços feréstecs
i els routes durs suaran una mel com una rosada.
Restaran, amb tot, de l'antiga malícia vestigis
que forçaran a arriscar-se en naus per la mar, de muralles
a cenyir les ciutats i a fendre solcs a la terra.
Hí haurà un altre Tifis, i una altra Argo que porti

herois selectes; hi haurà també noves guerres
i altra vegada serà tramès un Aquil·les a Troia.

Però després, quan l'edat afermada t'hagi fet home,
desdirà el navegant de la mar i el pi del seu tràfec
per les ones: produirà de tot tota terra.

No patirà la gleba el rasclet ni el cep la falceta
i el forçut llaurador lliurarà els seus bous de l'arada;
ni de fingir diversos colors aprendrà més la llana,
car el moltó mateix mudarà el velló per les prades
adés en porpra suau, adés en galda groguenca;
naturalment la sandix vestirà l'anyell quan se'n peixi.

«Segles tals benaurats, correu!», han dit a llurs fusos
d'acord amb l'immutable voler dels destins les Parques.

Puja a les honors, —en serà ja el temps— oh, supremes,
cara nissaga dels déus, rebrot il·lustre de Jove!

Mira el món estremint-se en son aix inclinat, i les terres
i els espais de la mar, i del cel la volta profunda;
mira com tot s'alegra en l'expectació d'aquest segle!

Oh, si tan llarga fos la darrera part de ma vida
i em restés prou alè per a dir les teves proeses!

No em vencerien cantant Orfeu de Tràcia ni Linus,
enc que assistís a Orfeu sa mare Cal·lioepa,
enc que assistís a Linus el bell Apol·lo son pare.

Pan mateix, si em desafiés amb l'Arcàdia per jutge,
Pan mateix, amb l'Arcàdia per jutge, vençut es diria.

Oh, comença, infantó, a conèixer amb un riure la mare
(deu mesos han portat a la mare llargues angúnies);
oh, comença, infantó: qui no ha rigut a la mare
no l'han admès a la taula el déu ni al llit la deessa³.

Barcelona, 30-IX-82

³ A la còpia a màquina de l'Arxiu Riba, el full 1 conté els versos 1-11; el full 2, els versos 12-27; el full 3, els versos 28-43; el full 4, els versos 44-59; el full 5, els versos 60-63.

El text no presenta més vacil·lacions que: v. 8: *sies* només al nadó *pel* qual...; v. 60: Oh, comença, infantó, a conèixer *pel* riure la mare; v. 62: oh, comença, infantó: *a qui no riueren els pares*. En aquestes tres ocasions, els mots en cursiva foren substituïts per Riba pels que figuren al text de l'edició.

Altament he restituit el punt volat a les eles geminades que els mancava.